

plejstocenijskich m.in. z Żydowszczyzny k. Grodna, był też autorem sławnych opracowań szczątków roślinnych odnalezionych w prehistorycznej osadzie kultury łużyckiej w Biskupinie (1936, 1938) oraz w wykopaliskach średniowiecznych w Gnieźnie (1939). Zob. *Wiad. Bot.* 36(3/4) (1992): 63.

100-lecie urodzin, 20-lecie śmierci Stanisławy Pawłowskiej (22 VI 1905 – 20 IV 1985),

systematyka roślin, ur. w Tarnowie, zm. w Krakowie (nazwisko panięskie – Bulanda), żony i współpracownika klasyka botaniki polskiej, systematyka, fitogeografa i fitosocjologa Bogumiła Pa w ł o w s k i e g o (1898–1971), asyistentki-wolontariuszki

W. Szafera w Instytucie Botaniki UJ, później pracownika Instytutu Botaniki PAN; autorki ponad 20 publikacji, w tym opracowań wielu taksonów do *Flory polskiej*, m.in. rodzin *Crasulaceae*, *Saxifragaceae*, rozdziału „Charakterystyka statystyczna i elementy flory polskiej” w *Szacie roślinnej Polski* (1959 i późniejsze wyd.), a także szeroko cytowanej pracy *Endemiczne gatunki roślin w Polsce i ich ochrona* (1952). Zob. *Wiad. Bot.* 34(4)(1990): 50–52; 44(1/2)(2000): 81–86.

80-lecie urodzin Jana Zurzyckiego (10 II

1925 – 27 VII 1984), fizjologa roślin, ur., zm. w Krakowie, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownika Katedry (późniejszego Zakładu) Fizjologii Roślin, współorganizatora Instytutu Biologii Molekularnej UJ (nazwanego w 1985 r. IBM

im. J. Zurzyckiego), wybitnego badacza procesu fotosyntezy, zwłaszcza ruchu chloroplastów w komórkach, autora ok. 70

oryginalnych prac naukowych, a także książki *Fotosynteza a problemy wyżywienia* (1963) oraz współredaktora (wraz z M. Michniewiczem) uniwersyteckiego podręcznika *Fizjologia roślin* (1977, wyd. 2 – 1982). Zob. *Wiad. Bot.* 29(1) (1985): 3–4.

145-lecie śmierci Józefa Fiedorowicza (13 II 1777 – 12 II 1860), zakonnika Zgromadzenia Misjonarzy, florysty, ur. w Szakinowie na Żmudzi, zm. w Hłukszcie w Kurlandii, autora nie opublikowanych notatek florystycznych z okolic Hłukszty, cytowanych przez wielu botaników, m.in. Józefa Paczoskiego.

50-lecie śmierci Romana Kobendzy (15 II 1886 – 24 XI 1955), dendrologa, florysty, fitosocjologa, ur. w Niechcicach w dawnym woj. piotrkowskim, zm. w Warszawie, asystenta i inspektora Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Warszawskiego zasłużonego dla rozwoju kolekcji roślinnych, profesora SGGW, autora m.in. prac: *Stosunki fitosocjologiczne Puszczy Kampinoskiej* (1930), *Gołoborza i ich stosunek do lasów w Górach Świętokrzyskich* (1939) oraz podręcznika *Botanika leśna* (1950).

Alicja ZEMANEK

**SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ
NAUKOWYCH
SCIENTIFIC MEETING REPORTS**

**KRAJOWE SYMPOZJUM „JURASSICA IV”
(BAŁTÓW, 27–29 WRZEŚNIA 2004)**

**Symposium “Jurassica IV”
(Bałtów, Poland, 27–29 September 2004)**

W gminie Bałtów, w Górach Świętokrzyskich, odbyło się sympozjum „Jurassica IV”, zorganizowane przez Polską Grupę Roboczą Systemu Jurajskiego, afiliowaną jako sekcja Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Celem sympozjum była wymiana informacji o badaniach

utworów mezozoicznych, zwłaszcza jurajskich, prowadzonych przez geologów, paleozoologów oraz paleobotaników. Omawiane były też sprawy związane z organizacją VII Kongresu Jurajskiego, który odbędzie się w Polsce, w 2006 roku. W sympozjum wzięło udział około 60 osób reprezentujących większość ważniejszych ośrodków naukowych w kraju, a także goście z Anglii, Rosji, Rumunii i Słowacji.

W pierwszym dniu odbyła się sesja referatowa, w czasie której przedstawiono 15 referatów. Dominowała w nich tematyka geologiczna, ale pojawiały się także treści paleozoologiczne oraz paleobotaniczne. Te ostatnie zawierał referat przygotowany przez grupę 11 badaczy, wygłoszony przez dr Przemysława Gedla (Instytut Nauk Geologicznych PAN, Kraków) pt. „Rekonstrukcja paleośrodowiska sedymentacji środkowojurajskich ilów rudonośnych Gnaszyna (Jura Krakowsko-Częstochowska)”. Referent oprócz badań nad geologią, małżoraczkami, nannoplanktonem wapiennym, otwornicami, szkarłupniami i ślimakami, przedstawił własne

badania nad cystami *Dinoflagellata* oraz aktualne wyniki badań prowadzonych przez dr Jadwigę Ziaję (Instytut Botaniki PAN, Kraków) nad sporami i ziarnami pyłku.

Treści botaniczne były zawarte także w innych wystąpieniach: prof. Ioana Bucura (Uniwersytet w Cluj, Rumunia), mgr. Mariusza Hoffmanna (Bielsko-Biała) i dr. Bogusława Kołodzieja (Instytut Nauk Geologicznych UJ) „Paleogeograficzne i środowiskowe uwarunkowania występowania glonów bentonicznych z górnej jury-najniższej kredy: przykłady z Polski” oraz mgr Anny Marii Ociepy (Instytut Botaniki UJ) „Stan wiedzy o jurajskiej florze obszaru Antarktyki”.

Wśród prezentowanych w czasie sesji referatów duże zainteresowanie uczestników wzbudziła trójwymiarowa prezentacja jurajskich jeżowców autorstwa dr Andrzeja Boczarowskiego (Uniwersytet Śląski, Sosnowiec). Gość z Anglii, dr Paul D. Taylor (Muzeum Historii Naturalnej, Londyn), pół żartem, pół serio wygłosił referat na temat „folkloru skamieniałości”, przedstawiając w nim legendy, przesady, przedmioty oraz budowę,

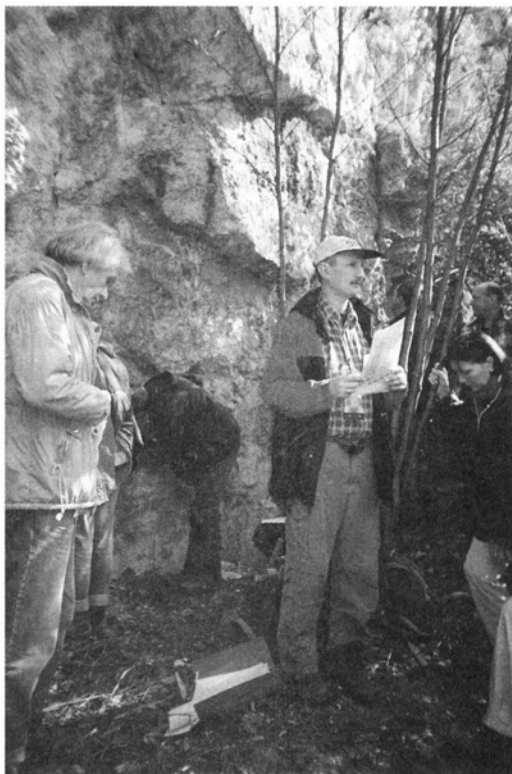
Fot. 1. Odslonięcie Bałtów-Zarzeczce (Fot. J. Ziaja).

Phot. 1 Bałtów-Zarzeczce outcrop (Phot. J. Ziaja).

w których wykorzystano skamieniałości, takie jak amonity czy belemnity. Bliższe informacje na ten temat można znaleźć na stronie internetowej Muzeum Historii Naturalnej w Londynie: <http://www.nhm.ac.uk/fossilfolklore/>.

Ożywione dyskusje odbywały się do późnej nocy.

Na drugi dzień odbyła się sesja terenowa, w czasie której uczestnicy mogli zobaczyć jurajskie stanowiska i powiększyć swoje kolekcje skamieniałości. Prowadzącymi sesję byli: prof. Ewa Roniewicz (Instytut Paleobiologii PAN, Warszawa), dr Jacek Gutowski (Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa) oraz dr Grzegorz Pieńkowski (Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa). Sesja rozpoczęła się w Bałtowie. Tam, na lewym brzegu rzeki Kamiennej, znajduje się odsłonięcie wapieni zawierające amonity, które datują wiek tych osadów na środkowy oksford. Poza tym można tam znaleźć jurajską faunę bentoniczną, m.in. małże. Miąższość omawianych osadów na podstawie wierceń ocenia się na ponad 75 m. Dalsza trasa wiodła na prawy brzeg Kamiennej, do Bałtowa – Zarzecza (Fot. 1), gdzie widoczne są skałki zbudowane głównie z jurajskich korałi, które tworzyły płaskie, talerzowate kolonie. Z tego obszaru prof. Ewa Roniewicz opisała 20 gatunków korałi, zamieszkujących dno jurajskiego morza na głębokości 20–70 m. Stwierdzono tam też m.in. występowanie mięczczaków, mszywiolów i gąbek. Następnie uczestnicy sesji odwiedzili stanowisko Lemierze (Lemiesze), na którym zapoznali się z wapieniami złożonymi z odłamków kolonii korałi. Oznaczone stąd korałki, prof. Ewa Roniewicz zaliczyła do 60-ciu gatunków. Tworzyły one półkoliste, masywne kolonie oraz kolonie gałązkowe, które żyły w płytkim morzu, blisko zwierciadła wody. Nieco dalej, na skarpie Kamiennej, na stanowisku Stoki Duże, można było podziwiać wapienne bloki skalne zbudowane m.in. z kołców jeżowców i fragmentów kolonii korałi (Fot. 2). Ostatnim etapem sesji terenowej w tym dniu było zwiedzanie neolitycznej kopalni krzemieni pasiastych w rezerwacie archeologicznym Krzemionki Opatowskie.

Fot. 2. Stanowisko Stoki Duże; wśród uczestników prowadzący sesję terenową dr Jacek Gutowski (z prawej strony), oraz prof. Andrzej Radwański (z lewej) (Fot. J. Ziaja).

Phot. 2. Stoki Duże locality; among participants dr Jacek Gutowski – leader of the field trip (on the right) and prof. Andrzej Radwański (on the left) (Phot. J. Ziaja).

Po południu odbyło się spotkanie poświęcone sprawom organizacyjnym VII Kongresu Jurajskiego. Następnie uczestnicy sympozjum wzięli udział w uroczystym otwarciu Muzeum Jurajskiego, rozpoczynającego swą działalność w Bałtowskim Parku Jurajskim, istniejącym od 7 sierpnia 2004 roku. Warto nadmienić, że głównym inicjatorem i inwestorem Bałtowskiego Parku Jurajskiego jest pan Piotr Lichota, założyciel stowarzyszenia „Delta”, zajmującego się rozwojem Parku oraz Stowarzyszenia na rzecz rozwoju Gminy Bałtów „Bałt”. Park jest czynny od 1 kwietnia do 31 października. Więcej informacji o nim można znaleźć na stronie internetowej: <http://www.parkjurajski.pl>.

Po części oficjalnej oraz zwiedzeniu muzeum, w którym zgromadzono piękne okazy kopalnej fauny, tropy dinozaurów oraz w mniejszej ilości okazy flory, uczestnicy sympozjum zostali zaproszeni na ognisko, pieczenie kiełbasek i degustację różnych lokalnych smakołyków. Tu mieli okazję, w niezwykłej scenerii, mając za plecami naturalnej wielkości rekonstrukcje dinozaurów, podyskutować na interesujące ich tematy.

W ostatni dzień sympozjum odbyła się wycieczka do kamieniołomu w Wierzbicy, pod przewodnictwem dr Jacka Gutowskiego (Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa). Kamieniołom cementowni w Wierzbicy, nieczynny od 2002 roku, jest położony około 20 km na południowy zachód od Radomia, na obszarze północno-wschodniego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Wiek występujących tam osadów ocenia się na kimeryd. Są to osady morskie, w których bardzo licznie występują kopalne małże. Można tam też znaleźć pnie, osiągające 3 m długości i 30–40 cm średnicy, oznaczone w latach 80. XX wieku przez doc. dr hab. Marię Reymanówną, jako sawogce.

Streszczenia referatów oraz artykuły naukowe poświęcone tematyce związanej z sympozjum zostały opublikowane w drugim tomie *Tomów Jurajskich*, redagowanym przez zespół: mgr Krzysztof Dembicz, mgr Tomasz Praszki, prof. Andrzej Wierzbowski. Wydawcą jest Instytut Geologii Podstawowej Uniwersytetu Warszawskiego.

Następne, V Sympozjum „Jurassica” odbędzie się w 2005 roku w Pieninach.

Anna Maria OCIEPA, Jadwiga ZIAJA

**18 MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM
DIATOMOLOGICZNE
(MIĘDZYDROJE, 2–7 WRZEŚNIA 2004)**

**18th International Diatom Symposium
(Międzydroje, Poland, 2–7 September 2004)**

Okrzemki są jedną z najbogatszych w gatunki grup systematycznych jednokomórkowych glonów. Zastosowanie do badań mikroskopów

elektronowych przyczyniło się bardzo do wzrostu zainteresowania taksonomią tej grupy i do znacznego powiększenia liczby jej badaczy. W 1985 roku zainicjowano utworzenie międzynarodowego towarzystwa do badań okrzemek (International Society for Diatom Research), które obecnie liczy 504 członków. Organizuje ono co dwa lata sympozja poświęcone badaniom okrzemek słodkowodnych i morskich, zarówno współczesnych, jak i kopalnych. Pierwsze sympozjum odbyło się w 1972 roku.

We wrześniu ubiegłego roku odbyło się takie sympozjum po raz pierwszy w Polsce. Jego organizatorem był profesor Andrzej Witkowski z Zakładu Paleooceanologii Instytutu Nauk Morskich Uniwersytetu Szczecińskiego. Na miejsce obrad wybrano Międzydroje, bardzo przyjemną miejscowość położoną nad Bałtykiem. W skład Komitetu Naukowego wchodził: dr Patrick J. Kociolek (z Kalifornijskiej Akademii Nauk w San Francisco w Stanach Zjednoczonych), profesor Horst Lange-Bertalot (z Uniwersytetu J. W. Goethego we Frankfurcie nad Menem w Niemczech), profesor Bożena Bogaczewicz-Adamczak i dr Małgorzata Witak (obydwie z Uniwersytetu Gdańskiego).

Spotkania odbywały się wygodnie, w pobliskim Międzynarodowym Domu Kultury. Po otwarciu Sympozjum przez profesora Witkowskiego, uczestników w imieniu rektora Uniwersytetu Szczecińskiego powitał profesor Ryszard Borówka oraz marszałek województwa zachodnio-pomorskiego profesor Zygmunt Meyer. Przedtem jeszcze, wieczorem poprzedniego dnia, miało miejsce sympatyczne towarzyskie spotkanie uczestników („Icebreaker”).

Wykłady ujęte były w siedem sekcji tematycznych: 1. Genetyka, filogeneza i ewolucja; 2. Morfologia, ontogeneza i taksonomia; 3. Zastosowanie okrzemek w biomonitoringu; 4. Biogeografia; 5. Zbiory, kolekcje i identyfikacja komputerowa; 6. Zbiorowiska okrzemek i czynniki środowiskowe; 7. Okrzemki morskie i śródlądowe. Wykładom towarzyszyły sesje posterowe. W sumie wygłoszono 64 referaty i poddano dyskusji blisko 140 posterów (pełne

teksty wystąpień ukażą się drukiem pod redakcją profesora Witkowskiego w wydawnictwie Biopress z Bristolu).

Oprócz tego odbyły się trzy robocze spotkania dyskusyjne: 1. Gatunki złożone (cryptic species) u okrzemek (prowadzący dr Linda Medlin i dr Wiebe Kooistra); 2. Morfogeneza w zastosowaniu do filogenezy i taksonomii okrzemek (prowadzący dr Eileen Cox i dr Shigeki Mayama); 3. Synchronizacja taksonomii, systematyki i ekologii w formacjach okrzemkowych w Azji (prowadzący dr Katarzyna Stachura-Suchoples, profesor Nina Strelnikowa i dr Irina Trifonowa). Ponadto odbyła się dyskusja specjalistów (panel) na temat molekularnej i morfologicznej taksonomii okrzemek, w której brali udział dr David Williams, dr Linda Medlin, profesor David Mann, profesor David Harwood, dr Richard Crawford, dr Wiebe Kooistra i dr Koen Sabbe.

Po pierwszym dniu obrad, we czwartek, przyjęciem koktajlowym podejmował wszystkich przyjezdnych profesor Zygmunt Meyer, marszałek województwa zachodnio-pomorskiego. Trzeciego dnia uczestnicy mieli do wyboru wycieczkę na zachodniopomorskie torfowiska lub na klify wyspy Wolin, do Wolińskiego Parku Narodowego i delty rzeki Świny. Obydwie wycieczki zakończył atrakcyjny koncert organowy w gotyckiej katedrze w Kamieniu Pomorskim. Dzień zamknęło świetnie zorganizowane ognisko i przyjęcie pod gołym niebem nad jeziorem w Golczewie; jego gospodarzem był burmistrz miasta Golczewa, pan Janusz Domański.

Przed końcem Sympozjum odbyło się Walne Zebranie członków Towarzystwa. Ogłoszono podczas tego zebrania wyniki wyborów nowego Vice-Przewodniczącego; to zaszczytne stanowisko powierzono naszemu koledze, profesorowi Witkowskiemu, który dotychczas działał już jako członek Zarządu Towarzystwa. Ustalono, że miejsce następnego sympozjum, w 2006 roku, będzie w rejonie jeziora Bajkał na Syberii.

Pobyt w Międzyzdrojach zakończył bankiet

urozmaicony pokazem polskich tańców narodowych, wykonanych przez zespół Pomorze z Akademii Rolniczej w Szczecinie.

Po Sympozjum zorganizowano pięciodniową wycieczkę. Jej trasa, ciesząca się dużym zainteresowaniem, objęła Mazury, ze splotem statkiem po malowniczej rzece Krutyni i obserwacją ptaków na jeziorze Łuknajno. Potem był przejazd do Biebrzańskiego Parku Narodowego z wypadem na Biebrzańskie Błota, a następnie wypłynięcie łodziami na rozlewiska w bagnistej dolinie rzeki Narwi w obrębie Parku Narodowego Rzeki Narwi. Ostatni dzień spędzono na zwiedzaniu Puszczy Białowieskiej, przede wszystkim ścisłego rezerwatu Białowieskiego Parku Narodowego, a zakończono go jeszcze jednym ogniskiem.

Osoby towarzyszące członkom Towarzystwa brały udział we wszystkich imprezach i wycieczkach, a ponadto w czasie posiedzeń urządzono im trzy całonocne wycieczki: pierwszą wzdłuż wybrzeży Bałtyku, potem na wyspę Rugię, i ostatnią na zwiedzanie Szczecina.

W spotkaniu wzięło udział blisko 200 diatomologów. Dzięki licznym sponsorom organizator umożliwił uczestnictwo 40 mniej zasobnym kolegom z szeregu krajów. W sumie, wytrawni i zainteresowani diatomolodzy reprezentowali 42 kraje: Albanii (1 osoba), Afrykę Południową (2), Argentynę (2), Australię (1), Belgię (4), Białoruś (3), Bośnię i Hercegowinę (1), Brazylię (1), Bułgarię (4), Chile (1), Chin (4), Chorwację (2), Czechy (2), Danię (1), Estonię (2), Finlandię (1), Federację Rosyjską (17), Francję (4), Grecję (2), Hiszpanię (2), Holandię (5), Indie (2), Japonię (12), Kanadę (4), Litwę (3), Luksemburg (2), Macedonię (3), Meksyk (2), Niemcy (24), Norwegię (3), Senegal (1), Słowację (2), Stany Zjednoczone (18), Szwecję (3), Tajwan (1), Turcję (1), Ukrainę (6), Urugwaj (1), Węgry (1), Wielką Brytanię (16) i Włochy (2). Z Polski wzięły udział 32 osoby. O ile mi wiadomo, po raz pierwszy skład uczestników takiego sympozjum był tak urozmaicony.

Organizacja całego spotkania była pod każdym względem wzorowa. Grupa młodych

szczecińskich adeptów diatomologii, w składzie: mgr inż. Genowefa Daniszewska-Kowalczyk, dr Teresa Radziejewska, dr Małgorzata Bąk, dr Brygida Wawrzyniak-Wydrowska, mgr Ewa Wardzińska, mgr Patrycja Gregorewicz i dr Ewa Witoń, sprawnie opiekowała się uczestnikami i czuwała nad przebiegiem całości obrad i wycieczek. Sympatyczny nastrój podtrzymywała też spokojna, słoneczna pogoda.

Po tym Sympozjum, oprócz wspomnień, został uczestnikom świetnie opracowany tom, zawierający informacje organizacyjne, program Sympozjum, streszczenia wykładów i posterów, informacje o wycieczkach i lista uczestników. Zamieszczony w nim został także przewodnik do wycieczki na torfowiska Zachodniego Pomorza, napisany przez dr. Wojciecha Kowalskiego z Katedry Botaniki AR w Szczecinie i przewodnik na wyspę Wolin napisany przez dr Agnieszkę Popielę z Katedry Botaniki US. Jako elementy ornamentacyjne tej książki wykorzystano świetnie skomponowane logo Sympozjum, a także kolorowe znaki firmowe sponsorów. Tom ten mieścił się wygodnie w (bardzo dobrej gatunkowo) poręcznej teczcze opatrzonej logo Sympozjum, którym oznaczony był, także tradycyjnie dołączony, świetnej jakości długopis. Sympozjum dokumentuje też zbiorowa fotografia wykonana na nadmorskiej plaży.

Na wymienienie zasługują liczni dobroczyńcy, których poparcie i finansowe wsparcie przyczyniło się w znacznym stopniu do powodzenia tej naukowej imprezy. Byli to: Kalifornijska Akademia Nauk, Uniwersytet Szczeciński, Zachodniopomorski Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, Firma Preoptic z Warszawy, niemieckie wydawnictwo Koeltz Scientific Books z Königstein, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, Międzynarodowe Centrum Kultury w Międzyzdrojach, marszałek województwa zachodnio-pomorskiego, Elektrownia Dolna Odra, Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie, burmistrz miasta Golczewa oraz Baltic Marine Biologists.

Jadwiga SIEMIŃSKA

VI OGÓLNOPOLSKIE SPOTKANIE NAUKOWE „BIOLOGIA TRAW” (KRAKÓW, 18–19 LISTOPADA 2004)

6th National Scientific Meeting „Grass biology”
(Cracow, Poland, 18–19 November 2004)

Krakowianie są zawsze niesyci uroczystości okolicznościowych. Ponieważ upłynęło równo 10 lat od momentu, kiedy po raz pierwszy zakiełkowała myśl o cyklicznym organizowaniu krakowskich zgromadzeń botanicznych, podczas których mówi się wyłącznie o trawach, kolejne Spotkanie przypadające na 2004 r. musiało zostać określone mianem jubileuszowego. Tak więc tradycyjnie w listopadzie tego właśnie roku, w Instytucie Botaniki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, po raz szósty doszło do konferencji poświęconej *Poaceae*, jednakże pod tytułem „Biologia traw”, a nie – jak dotychczas – „Taksonomia, kariologia i rozmieszczenie traw w Polsce”.

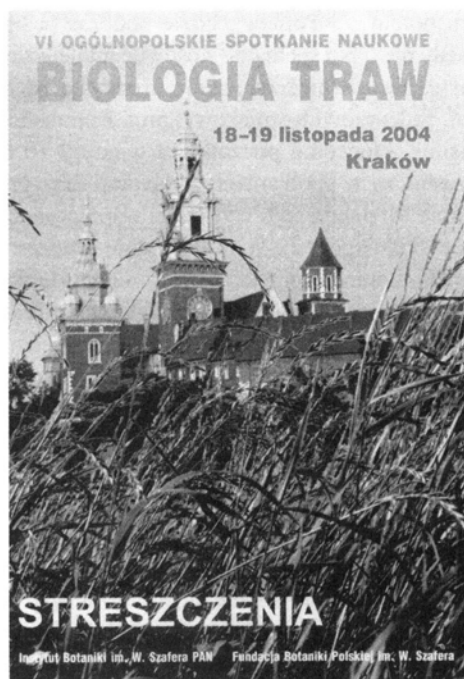
Tym razem, w celu wymiany myśli i opinii o trawach, zebrało się 71 osób z 19 ośrodków naukowych z Bydgoszczy, Katowic, Kielc, Krakowa, Lublina, Łodzi, Olsztyna, Poznania, Siedlec, Skierniewic, Torunia, Warszawy i Wrocławia. Najliczniejsze zespoły (oprócz Krakowa) stawiły się z Poznania i Katowic. Dla organizatorów miłym zaskoczeniem była obecność 21 osób, które przyjechały po raz pierwszy.

Okazało się, że aż 60 uczestników zechciało podzielić się wynikami swych badań nad trawami, czy to w formie referatu (których ogłoszono 28), czy też w formie plakatu (tych zaprezentowano 32). Spotkanie trwało, jak zwykle, zaledwie półtora dnia, toteż program był bardzo wypełniony i – ku szczeremu żalowi uczestników i organizatorów – nie wystarczyło czasu na oficjalne dyskusje i polemiki, które siłą rzeczy musiały odbywać się podczas przerwy.

W referatach poruszano zagadnienia dotyczące taksonomii traw i roli, jaką w niej odgrywają badania molekularne (np. „Wartość systematyczna cech morfologicznych *Elymus caninus*” – M. Mizianty, M. Szklarczyk, „Biosystematyka *Elymus repens* – zmienność morfologiczna a różnicowanie genetyczne” – M. Szczepaniak). Wiążące się z tym problemy zastosowania badań kariologicz-

nych i anatomicznych w taksonomii i filogenezie przedstawiono np. w pracach „Struktura genomu w rodzaju *Phleum*” (A. Kula, E. Śliwińska i in.), czy „Ogólna charakterystyka kariotypu u przedstawicieli podrodzaju *Ceratochloa* w rodzaju *Bromus*” (J. Kłos, E. Śliwińska i in.). Były też referaty na tematy chorologiczne (np. „Rodzaj *Scolochloa* w Polsce” – L. Frey; „Rodzaj *Eragrostis* w Polsce” – J. Guzik, B. Sudnik-Wójcikowska), pojawiania się nowych gatunków (np. „*Echinochloa colonum* – rzadki efemerofit we florze Polski” – A. Urbisz) lub nowych stanowisk gatunków uznanych w naszym kraju za wymarłe („*Lolium remotum* – nowe stanowiska starego chwastu” – M. Kucharczyk). Nie zabrakło też wystąpień omawiających zagrożenia jakim podlegają trawy („Zagrożone i wymierające gatunki traw Dolnego Śląska” – Z. Kącki, E. Szcześniak) oraz opisujących zmiany zachodzące pod wpływem działalności człowieka na obszarach dość dobrze zachowanych pod względem przyrodniczym („Gatunki traw towarzyszące siedliskom synantropijnym w Tatrzańskim Parku Narodowym” – Z. Mirek, H. Piękoś-Mirkowa). O bardzo rzadkim zespole ze związku *Thero-Airion*, jakim jest „Zespół *Filagini-Vulpietum* na Dolnym Śląsku” mówił P. Kwiatkowski. Interesujący i modny obecnie problem przedstawili na przykładzie egzotycznej trawy, P. Loro, A. Barcikowski i in. w wystąpieniu pt. „Osobnik, klon czy populacja – problem statusu biologicznego traw na przykładzie *Deschampsia antarctica*”. Skomplikowane zagadnienia dotyczące morfologii i anatomii poruszył R. Kosina („Niektóre aspekty biologii fuszerek”), zaś „Znaczenie badań nad teratologią woreczka zalążkowego u traw”, jak zawsze interesująco i z pasją, przedstawiła R. Czapik. Trzeba też wspomnieć o rzadko pojawiającym się podczas Spotkań temacie wykorzystania traw w praktyce („Kosmopolityczne trawy wskaźnikami zanieczyszczeń wielkich miast” – J. Kałużna-Czaplińska).

Podobne zagadnienia prezentowano także na planszach podczas sesji plakatowej. Omówiono np.: udział traw we florach poszczególnych regionów Polski („Trawy we florze Kotliny Dąbrowskiej” – W. Bąba, A. Kompała-Bąba),

występowanie przedstawicieli niektórych rodzajów na terenach przemysłowych („Trawy w zbiorowiskach rozwijających się na nieużytkach przemysłu cynkowo-olowiowego” – A. Kompała-Bąba, A. Błońska i in.), nieznanne dotychczas stanowiska traw dość rzadkich lub znajdujących się pod ochroną („Nowe stanowisko *Hordelymus europaeus* w Beskidzie Małym” – A. Barć i in.; „Stanowisko ostnicy Jana w Wielkich Lniskach k. Grudziądza” – G. Majtkowska, W. Majtkowski) czy wreszcie, podobnie jak w niektórych referatach, aspekty praktyczne użycia traw („Zdolność do zadarniania zróżnicowanych form taksonomicznych *Festuca rubra*” – B. Golińska, P. Goliński; „Charakterystyka ekotypów życicy trwałej (*Lolium perenne*) z Krymu” – J. Schmidt).

Zapowiedziano wydanie specjalnego tomu, w którym omawiane zagadnienia zostaną opublikowane w szerszym ujęciu.

Ponieważ jednak nie samą nauką żyje człowiek, organizatorzy starali się uprzyjemnić i uatrakcyjnić Spotkanie. W pierwszym dniu wszyscy chętni do spożycia wspólnego obiadu spotkali się w miłym i stylowym wnętrzu restauracji.

racji hotelu „U Pollera”, gdzie podczas posiłku zostały nie tylko spełnione stosowne jubileuszowe toasty, ale również wręczone uroczyste adresy prof. Tadeuszowi Korniakowi i prof. Romualdowi Kosinie, którzy od początku, a więc od 10 lat, uczestniczą w spotkaniach z trawami oraz prof. Marcie Mizianty, jako wytrwałej współorganizatorce cyklu spotkań. W drugim dniu z uczestnikami konferencji spotkała się niezmiennie lubiana przez publiczność aktorka Narodowego Teatru Starego z Krakowa, pani Anna Dymna, która już po raz drugi przeczytała wiersze sławiące urodę traw, łąk i pól. W „zeszytach streszczeń” zamieszczono, jak podczas kilku poprzednich konferencji, wiersze o trawach.

W wypowiedziach uczestników w trakcie obrad i na ich zakończenie padały (podobnie jak w poprzednich latach), nie tylko słowa uznania dla organizatorów, ale także słowa zachęty aby kontynuować listopadowe sympozja. Są one bowiem miejscem wymiany myśli na interesujące uczestników tematy, a niejednokrotnie też bodźcem do prowadzenia dalszych badań. Poza tym, obcując z trawami można się wiele od nich nauczyć i odnieść korzyści nie tylko natury naukowej. Bowiem, jak pięknie pisze w swoim wierszu pt. „Przystanek przed półmetkiem” poetka, pani Barbara Białowas: „Trzeba mi było mądrości traw/ aby wyhamować,/ schylić się i spojrzeć/ poza granice swych rzęs”.

Na koniec, aby było jubileuszowo i przyszłościowo zarazem, fragment tekstu zamieszczonego w „zeszycie streszczeń”: „Mocnym życzeniem organizatorów jest, aby tradycja Spotkań, zakorzeniona już w świadomości polskich botaników, przetrwała. Tym bardziej, że liczba uczestników, a także prezentacji bynajmniej nie maleje! To dobrze, ponieważ nic tak nie zbliża ludzi jak bezpośrednie spotkania i rozmowy. Zatem wypada życzyć sobie nawzajem, aby nadal, przynajmniej przez kolejne 10 lat, zbierali się na te listopadowe biesiady naukowe ci wszyscy, którzy lubią, cenią i szanują naszą „siostrzyczkę trawę.” Trzeba żywić nadzieję, że tak się stanie!” A więc do zobaczenia w 2006 roku.

Ludwik FREY, Marta MIZIANTY

ZEBRANIE SEKCJI HISTORII BOTANIKI PTB (KRAKÓW, 11 KWIETNIA 2005)

**Meeting of the Section of History of Botany
of the Polish Botanical Society
(Kraków, Poland, 11 April 2005)**

W dniu 11 kwietnia 2005 r. w sali konferencyjnej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyło się zebranie Sekcji Historii Botaniki PTB. Na wstępie przewodnicząca sekcji, prof. dr hab. Alicja Zemanek, poinformowała zebranych o planowanych zjazdach i sympozjach, w tym o wyjazdowym posiedzeniu Niemieckiej Akademii Przyrodników Leopoldina (Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina) we Wrocławiu w dniach 9–11 czerwca 2005 r. i II Konferencji Europejskiego Towarzystwa Historii Nauki (2nd Conference of the European Society for the History of Science) pod hasłem “The Global and the Local: the History of Science and the Integration of Europe” w Uniwersytecie Jagiellońskim w dniach 6–9 września 2006 r. Następnie do Sekcji przystąpiły dwie osoby: prof. dr hab. Romana Czapiak, embriolog roślin z Uniwersytetu Jagiellońskiego i dr Iwona Arabas, historyk farmacji z Instytutu Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie oraz kierownik Muzeum Farmacji im. Antoniny Leśniewskiej (Oddziału Muzeum Historycznego M. St. Warszawy).

W części referatowej wysłuchano trzech wystąpień. Prof. Wanda Grębecka (Instytut Historii Nauki PAN) przedstawiła „Główne założenia grantu – Dzieje poznania granicy florystycznej pomiędzy Europą Wschodnią i Zachodnią przez polskich botaników XVIII/ XIX w.”. Realizowany grant obejmuje następujące zagadnienia: 1) kondycja polskiej botaniki w okresie XVI–XVIII stulecia – proces dojrzewania do podjęcia światowych problemów oraz poznania kraju, 2) powstanie ośrodków badawczych niezbędnych do prowadzenia prac florystycznych, 3) prace badawcze i przebieg dużych ekspedycji podejmowanych przez kompetentnych przyrodników. Po referacie rozwinęła się dyskusja, której uczestnicy podnosili takie kwestie, jak przebieg granicy geobotanicznej

na ziemiach polskich, wpływ na nią rolnictwa i przemysłu, zagadnienia systematyki ówczesnej i obecnie stosowanej oraz źródeł drukowanych do podjętego programu badawczego. Dyskusję podsumowano stwierdzeniem, że wyniki badań historyka botaniki, w przeciwieństwie do wyników badań historyków matematyki czy fizyki, są przydatne dla współczesnej nauki.

Profesor Tomasz Majewski (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego) przedstawił „Życie i działalność Karola Huppenthala”. Karol Huppenthal (1874–1941) był jednym z uczniów Emila Godlewskiego sen. Studiował prawo, a następnie rolnictwo w Krakowie, Wrocławiu, Lipsku i Jenie. Przez większą część życia zawodowego związany był ze szkolnictwem rolniczym lub rolniczymi stacjami doświadczalnymi. Duży dorobek naukowy K. Huppenthala związany jest w większości z rolnictwem i publikowany w prasie rolniczej. Prelegent omówił następnie problem gatunku *Poa huppenthali* Rac. – wyklina Huppenthala. Gatunek ten nie został, niestety, opublikowany.

Trzeci referat wygłosił dr hab. Piotr Köhler, który zapoznał zebranych z życiem i działalnością „Edwarda Tangla – odkrywcy plazmodesm”. Edward Tangl (1848–1905) jest jednym z trzech botaników, obok Michała Hieronima Leszczyca-Sumińskiego (1820–1898) i Edwarda Strasburgera (1844–1912), związanych z polską nauką, wymienianych przez zagraniczne opracowania historii botaniki. W analogicznych polskich opracowaniach nie ma na jego temat żadnych informacji. Tangl początkowo pracował we Lwowie na uniwersytecie i w Dublinach w tamtejszej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego. W okresie lwowskim był jednym z założycieli Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika. Po otrzymaniu nominacji na profesora Uniwersytetu w Czerniowcach, przeniósł się do tego miasta i spędził tam resztę życia. Największym osiągnięciem E. Tangla jest odkrycie plazmodesm i trafny opis roli, jaką pełnią w roślinach. Dzięki temu odkryciu wszedł na trwałe do historii botaniki światowej.

W krótkiej dyskusji, jaka rozwinęła się po obu referatach, podkreślono znaczenie dokumen-

tacji archiwalnej w badaniach biografistycznych oraz potrzebę jej tworzenia na bieżąco.

Piotr KÖHLER

V MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM TRITICEAE (PRAGA, CZECHY, 6–10 CZERWCA 2005)

5th International Triticeae Symposium
(Prague, Czech Republic, 6–10 June, 2005)

Plemię *Triticeae* liczy ponad 350 gatunków, wśród których znajdują się zarówno najważniejsze zboża reprezentowane przez gatunki z rodzajów: *Triticum*, *Hordeum* czy *Oryza*, jak i (w większości) wieloletnie trawy paszowe (np. *Agropyron*, *Elymus*, *Elytrigia*, *Leymus*, czy *Psathyrostachys*). Należy tu także duża liczba rocznych traw (np. z rodzajów *Aegilops*, *Secale*, *Hordeum* lub *Dasypyrum*), pełniących ważną rolę puli genowej, wykorzystywanej w uprawie zbóż. Ponadto, niektórzy przedstawiciele plemienia to interesujące efemeryczne rośliny obszarów pustynnych (np. *Crithopsis*, *Eremopyrum*, *Heterantherium*), bądź też rodzaje bardzo ważne pod względem taksonomicznym, ponieważ ich przynależność do *Triticeae* nie jest pewna i wymaga dalszych badań (np. *Brachypodium*, *Festucopsis*, *Henrardia*, *Pholiusrus*, *Monerma*).

Niektóre gatunki *Triticeae* towarzyszą człowiekowi jako chwasty (czasami bardzo uporczywe!), a na niektórych siedliskach są dominującymi lub nawet jedynymi roślinami. Przedstawiciele *Triticeae* można napotkać niemal w każdym zakątku ziemi, chociaż centrum ich zróżnicowania to umiarkowana strefa na półkuli północnej. Rosną na glebach zarówno żyznych, jak i ubogich, niekiedy w bardzo skrajnych warunkach klimatycznych i glebowych. Gatunki z tej grupy są mocno zróżnicowane pod względem morfologicznym i sposobów rozmnażania, a co niezwykle istotne, charakteryzują się wielkim bogactwem genów i kompleksów genowych ważnych z punktu widzenia rolników i hodowców. Można śmiało powiedzieć, że w badaniach

filogenetycznych, ewolucyjnych i genetycznych jest to grupa modelowa.

Tak wielka liczba problemów powoduje, że *Triticeae* są obiektem zainteresowania wielu badaczy różnych specjalności z całego świata. Aby znaleźć wspólny język, aby móc porozumieć się w tak wielu kwestiach, konieczne jest stworzenie forum, gdzie prezentowane są wyniki badań, następuje wymiana doświadczeń, a w konsekwencji zbliżenie stanowisk w spornych kwestiach.

Ta właśnie myśl przyświecała organizatorom kolejnego, już piątego sympozjum poświęconego plemieniu *Triticeae*. Poprzednie spotkania odbywały się w Szwecji (1991), USA (1994), Syrii (1997) i Hiszpanii (2001). *Spiritus movens* zarówno tego, jak i poprzednich spotkań była dr Mary Barkworth (Utah State University, Logan, USA), inicjatorka powstania „International Triticeae Consortium”, organizacji zrzeszającej badaczy prowadzących bardzo różnorodne badania nad rodzajami tego plemienia. W działaniach organizacyjnych i naukowych wspiera ją prof. Roland von Bothmer, pracujący obecnie w Swedish University of Agricultural Sciences w Alnarp.

Tegoroczne Sympozjum odbywało się w Centrum Badań i Informacji na terenie praskiej Akademii Rolniczej, w eleganckiej, klimatyzowanej i tak przestronnej sali, że mimo dużej liczby uczestników (prawie 120 osób z pięciu kontynentów) pozostawało wiele pustych miejsc.

Spotkanie zostało podzielone na trzy zasadnicze, kolejno po sobie następujące sesje referatowe zatytułowane: 1. systematyka i filogeneza, 2. różnorodność biologiczna i ochrona, 3. hodowla i wykorzystanie zasobów genetycznych. Każdej z nich towarzyszyły sesje plakatowe. W pierwszym dniu po uroczystym otwarciu i przemówieniach przedstawiciele czeskiego Ministerstwa Rolnictwa oraz władz Akademii Rolniczej, w tzw. sesji zerowej bardzo interesujący referat („Twenty one years after Dewey and Löve”), dający przegląd dotychczasowych dokonań w badaniach nad *Triticeae*, wygłosili dr Barkworth i prof. von Bothmer.

Dla autorów sprawozdania najbardziej zajmująca była sesja pierwsza, zwłaszcza że w wygłaszanych referatach i prezentowanych

plakatach poruszano wiele zagadnień dotyczących rodzajów i gatunków (szczególnie *Elymus*, *Leymus* i *Hordeum*), którymi się na bieżąco zajmują.

W referacie wprowadzającym do sesji pierwszej, pt. „The *Leymus* Ns genome”, dr K. Anamthawat-Jónsson przedstawiła wyniki badań molekularnych nad *Leymus mollis* i *L. arenarius*, a przede wszystkim omówiła stan obecnej wiedzy o pochodzeniu i składzie genomu rodzaju. Wniosków było kilka, a jednym z nich było stwierdzenie, że rodzaj *Leymus* jest autoploidem lub alloplemieniem segmentalnym, a jego strukturę winno się oznaczać jako Ns(n). Trójka badaczy z Uniwersytetu w Chicago, R. Mason-Gamer, M. Burns i M. Naum, przedstawiła referat pt. „Polyploidy, introgression, and complex phylogenetic patterns within *Elymus*”, omawiający wyniki ich badań nad filogenezą rodzaju *Elymus*, zdaniem autorów pochodzenia alloplemialnego. W rodzaju tym przynajmniej jeden ze składników genomu pochodzi od *Pseudoroegneria*. Również na temat budowy genomów u *Elymus* oraz mechanizmów powstawania alloplemialnych roślin („The possible origin of the „StY” genome *Elymus*: a new mechanism of allopolyploidy in plants”) mówili Bao-Rong Lu i Q. Liu, znani badacze tej grupy traw z Institute of Biodiversity Science w Szanghaju. Pozostałe referaty tej sesji dotyczyły m.in.: rozprzestrzeniania się i specjacji pszenicy (badania przeprowadzone na podstawie badań archeobotanicznych), rewizji taksonomicznej *Triticum* przeprowadzonej w oparciu o analizy genetyczne, czy też obrazu jej filogenezy skonstruowanej w oparciu o badania DNA chloroplastów. Omawiano też problemy filogenezy i wzajemnych powiązań genetycznych w plemieniu *Triticeae* (np. referat O. Seberg i G. Petersen „Incongruence and the phylogeny of the *Triticeae*, czy B. Baum „Inferring genetic relationships among haplomes in *Triticeae*: the utility of the 5S DNA units with examples”). Na zakończenie pierwszej sesji bardzo interesujący i pożyteczny referat wygłosiła M. Barkworth (we współautorstwie z J. McGrew), pt. „Determining ecological limits and predicting new localities

by combining herbarium data with spatial data". Było to ważne wystąpienie, będące przestrożą dla tych wszystkich, którzy zapatrzeni w nowe techniki molekularne, nie doceniają, a nawet lekceważą wartość naukową zbiorów zielnikowych oraz danych ekologicznych.

Jak wspomniano, dopełnieniem sesji referatowej była sesja plakatowa. Autorzy sprawozdania (M. Mizianty i L. Frey) przedstawili plakat pt. „Taxonomy and nomenclature of wild members of *Triticeae* in Poland”, zawierający krótką charakterystykę taksonomiczną (z podaniem ważniejszych synonimów), ekologiczną i kariologiczną dziko rosnących w naszym kraju gatunków (*Elymus repens*, *E. caninus*, *E. hispidus*, *E. farctus*, *Hordelymus europaeus*, *Leymus arenarius*, *Hordeum murinum* oraz dwóch gatunków *Brachypodium* – *pinnatum* i *sylvaticum*). Warto również wymienić plakat czeskich botaników z Instytutu Botaniki w Pruhonicach, V. Mahelki i F. Krahulca, pt. „Hybridization in *Elytrigia* at two ploidy levels: parents, progeny, chromosome numbers and genome size” oraz “The *Triticeae* in China”, autorstwa M. Barkworth, J. McGrew i G. Zhu. W tym wielkim i ludnym kraju opisano dotychczas aż 176 gatunków plemienia, reprezentujących 13 rodzajów (dla porównania w Ameryce Północnej jest ich zaledwie 75). Większość z nich to rośliny wieloletnie, rosnące w górach, a największym rodzajem jest *Elymus*, liczący blisko 90 gatunków. Nic zatem dziwnego, że w praskim Sympozjum wzięła udział liczna grupa uczonych z Kraju Środka.

Spośród referatów wygłoszonych w sesjach 2 i 3 warto wymienić bodaj kilka tytułów: „*Triticeae* biodiversity and conservation” (V. Holubec – Akademia Rolnicza w Pradze), „Molecular tools for genebank management and evaluation” (A. Börner, R. Varsney, A. Weidner – Institut für Pflanzengenetik und Kulturpflanzenforschung, Gatersleben, Niemcy), „Wild cereals in breeding” (J. Valkoun – International Center for Agricultural Research in the Dry Areas, Aleppo, Syria). W obydwu tych sesjach zgłoszone były trzy plakaty polskich uczestników Sympozjum z Instytutu Genetyki Roślin PAN w Poznaniu: „Genotypic and phenotypic distances between

chosen varieties of wheat *Triticum aestivum* L.” (K. Krystkowiak, T. Adamski, Z. Kaczmarek, M. Surma), „The frequency of transgression effects in F₁DH, F₂DH, SSD barley lines” (A. Kuczyńska, M. Surma, Z. Kaczmarek, T. Adamski) i „HMW glutenin composition in wheat doubled haploid populations” (M. Rębacz, M. Moczulski, M. Surma, T. Adamski).

W jednym z dni Sympozjum organizatorzy zaplanowali dwie wycieczki do wyboru. Jedna po starej Pradze, połączona ze zwiedzaniem browaru „Staropramen” i – oczywiście – degustacją piwa w jednym z lokali, a druga do Karlsteinu, obejmująca zwiedzanie gotyckiego zamku, zapoznanie się z okoliczną florą oraz wizytę w piwnicach pełnych beczek wina.

Sympozjum należy ocenić jako udane spotkanie naukowe i towarzyskie zarazem, które bez wątplenia przyczyniło się do zacieśnienia więzów dotychczasowych przyjaźni pomiędzy uczestnikami, nawiązania nowych znajomości, a przede wszystkim dostarczyło wielu tematów do naukowych przemyśleń. Następne, już szóste International Triticeae Symposium, zaplanowano w Japonii.

Ludwik FREY, Marta MIZIANTY

Z ŻYCIA PTB POLISH BOTANICAL SOCIETY NEWS

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI POLSKIEGO TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO W 2004 ROKU

Polish Botanical Society in 2004

I. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA PTB

ZEBRANIA PLENARNE

W roku sprawozdawczym odbyły się 3 posiedzenia Zarządu Głównego: 24 kwietnia, 6 września i 27 listopada oraz Walne Zgromadzenie